

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga Institutionen

Bistånd, Humankapital och Institutioner
– givandets villkor och förutsättningar

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
VT 2008
Arvid Blomqvist Cullborg
Lina Glamheden
Handledare: Martin Sjöstedt
Antal ord: 9.932

Abstract: Biståndets konsekvenser och implementering är återigen en högaktuell fråga. FN:s millenniemål förde upp individens förbättrade situation och fattigdomsbekämpning genom endogen utveckling på dagordningen. Samtidigt är varken politiker eller akademiker överrens om hur man ska tolka och mäta bistånd eller om bistånd ens fungerar. Nya teorier betonar vikten av fungerande institutioner i mottagarländerna som en av aspekterna för utveckling.

Genom att använda oss av de teorier som biståndsarbete alltid har grundat sig på och nya utvecklingsteorier hämtade från flera olika discipliner tillsammans med uppdaterade empiriska undersökningar analyserar vi sambandet mellan bistånd och humankapital. Genom att addera det sammanlagda biståndsflödet till utvecklingsländerna mellan 1995-2005 försöker vi utröna om förändringen i humankapital under samma tidsperiod är en konsekvens av biståndet, och därtill undersöka hur ländernas institutionella kvalitet har påverkat sambandet.

Vi finner empiriska bevis för att förändringen i humankapital under åren 1995-2005 inte har ett direkt samband med biståndsflödet. Däremot befäster vi ytterligare de teorier som betonar vikten av ett sunt, fungerande, institutionellt klimat som en av de bidragande faktorerna till positiv utveckling.

Ett särskilt tack riktas till Marcus Samanni på Quality of Government institutet. Utan hans kunskap och tålamod hade detta arbete aldrig kunnat genomföras.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
2. Teori	6
2.1 Det dåliga samvetet – biståndets plantskola.....	7
2.2 Tillväxt, marknaden och individen.....	8
2.3 Institutionernas roll	11
3. Frågeställning	14
4. Metod	16
4.1 Individen och humankapital	16
4.2 Bistånd.....	18
4.3 Institutionell kvalitet	20
4.3.1 International Country Risk Guide (ICRG).....	20
4.3.2 Governance Indicators (KKZ-index).....	21
5. Resultat & Analys	22
5.1 Bivariat analys.....	24
5.2 Multivariat analys.....	27
5.3 Institutionell kvalitets placering i den kausala kedjan?.....	28
5.4 Metodologiska svagheter.....	32
6. Slutsats	33
Litteraturförteckning	35
Appendix 1	36
Appendix 2	37

1. Inledning

Från att, i efterdyningarna av andra världskriget, ha varit ett nydanande experiment där resurstransfereringar sågs som ett effektivt och enkelt sätt till självhjälp har problematiken runt biståndsberoende, administrativa problem, resurser som försvinner, missbedömningar, frånvarande eller oregelbundna resultat framkallat en bred kritik mot bistånd som ett effektivt sätt att bidra till ökad social och ekonomisk utveckling i världens fattiga länder¹. Ändå ges det mer bistånd än någonsin förr², uppfattningen att ju mer bistånd länderna får desto snabbare kommer världsfattigdomen lösas är en vedertagen inriktning bland FN och andra biståndsgivare. Det var därför millenniemålen formades och tanken att biståndsgivarna skulle göra en extra uppoffring för att halvera fattigdomen från år 2000 till 2015 sågs inte som ett orealistiskt mål.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka om vi med hjälp av modern statistik kan urskilja en positiv övergripande effekt av bistånd på individernas situation i utvecklingsländerna. *Vi vill undersöka om biståndet under de senaste åren inneburit någon konkret förbättring för individerna i mottagarländerna, och om den positiva effekt som institutionell kvalitet har visats ha på ekonomisk tillväxt också gäller för förbättringar i individens levnadssituation³.*

Fattigdomsbekämpning måste, enligt oss, avgöras av individens förbättrade levnadssituation snarare än av makroekonomiska indikatorer på nationens ekonomiska situation. Allt för ofta mäts utveckling i mottagarländerna genom BNP/capita trots att en förbättring i BNP inte behöver betyda att det blivit bättre för individerna i landet. BNP ger istället en bild om landets ekonomiska situation. Ska det användas som ett mått på individens förbättring måste det ske med största försiktighet. Självklart är staten och individen sammanlänkade men fokus för *detta* arbete kommer att ligga hos slutanvändaren (individen) snarare än mellanhanden (staten). Dock kan vi inte förenkla vårt resonemang om individens förbättrande till att helt utesluta staten ur ekvationen. Majoriteten av allt bistånd går trots allt till stater och regeringar, inte till individer.

I vår undersökning kommer staten istället att betraktas som en bidragande aktör till hur väl bistånd tas emot. Vi tar utgångspunkt i biståndsparadoxen, det vill säga att "bistånd är

¹ Burnside & Dollar 2004:3

² <http://stats.oecd.org/WBOS/Index.aspx?DatasetCode=CRSNEW>, se även fig. 5.1

³ Burnside & Dollar 2004:19

minst effektivt där det behövs mest. Det fungerar bäst där det behövs minst”⁴. Denna paradox har växt fram som svar på kritik om att bistånd inte fungerar.

Då den större delen av biståndet riktas mot de fattigaste länderna, där också den institutionella kapaciteten är som svagast, blir målet att minska fattigdomen också som svårast att på kort sikt förena med krav på hög effektivitet. Detta då den administrativa kapaciteten hos mottagarländerna är för låg för att, på ett adekvat sätt, kunna behandla det biståndsbombardemang som är verkligheten i flera fattiga länder. Administrativa problem som leder till förflamning av de redan svaga institutionerna är hos kritikerna ett ”symptom på grundläggande problem i biståndet”⁵.

Även den vetenskapliga litteraturen är idag ambivalent gällande fenomenet bistånd. Framstående ekonomer och biståndsarbetare hävdar att bistånd inte fungerar, samtidigt som en annan falang påstår att biståndets framgång eller misslyckande beror på förutsättningarna i landet då biståndet implementeras⁶. Orsaken till diskrepansen i litteraturen är ofta att forskarna har problematiserat utifrån en specifik del av utveckling, exempelvis utformandet av sunda institutioner, ekonomisk tillväxt i landet som helhet eller en fortsatt demokratiseringsprocess. Olika sätt att analysera ett problem ger olika slutsatser.

Vår vetenskapliga problematisering skapades i samband med stipulerandet av millenniemålen, genom FN:s och världssamfundets ambition att förbättra individens primära behov, samt den ambivalens vi upptäckt i litteraturen. Eftersom individen är det viktiga i dagens biståndsdebatt vill vi titta på statistik som faktiskt mäter om människorna i mottagarländerna fått det bättre. Hur kan vi vara säkra på att bistånd hjälper individen om vi enbart mäter makroekonomiska indikatorer eller biståndets effekt på demokratiseringsprocessen?

Vi har alla sett reklamerna på TV som vädjar till oss att donera pengar till ”u-hjälp”. Det är bilder på hungriga utmärglade barn, till synes utan framtid. Sällan är det ett diagram över predicerad utveckling av BNP som visas. Det är individer som visas. Hur kan vi som privatpersoner veta att bistånd hjälper individen om inte vetenskapssamfundet kan ena sig om en slutsats, eller ens hur man ska mäta framgång av bistånd? Hur ska analytiker och vetenskapsmän kunna argumentera för ett fortsatt eller utvidgat biståndsarbete när några av de fattigaste länderna i världen har mottagit ett intensivt biståndstillflöde men, jämfört med övriga biståndsmottagande länder, inte har lyckats att förbättra sin ekonomiska och

⁴ Odén 2006:160

⁵ Karlström 1996:180

⁶ Karlström 1996, Burnside & Dollar 2004

humanitära utveckling i den utsträckning som en gång förutspåddes, utan istället successivt blivit fattigare⁷?

Genom att kvantifiera det totala ekonomiska biståndet⁸ över tid och över samtliga mottagarländer i världen så kan vi uttala oss om huruvida bistånd har haft någon långsiktig effekt på individen i mottagarländerna. Vårt fokus ligger hos individen just för att det är individen som skall vara den slutgiltiga avgöraren av biståndets effekt.

För att kunna mäta de statliga institutionernas inverkan på förmedlandet av bistånd från givare till individerna i samhället kommer vi betrakta institutionernas kvalitet som en interaktionsvariabel eller mellanliggande variabel.

Arbetet kommer delas upp enligt följande: I del 2 kommer vi redogöra för den teoretiska basen för vår analys. Detta kommer även inkludera en kumulativ redogörelse för tidigare forskning på ämnet och en diskussion om motsättningarna inom forskningen. I del 3 presenterar vi frågeställningarna inför analysen och de kausala modeller vi tar utgångspunkt ifrån. I del 4 presenterar vi operationaliseringarna av våra indikatorer samt vårt val av analysmetod. I del 5 summerar och analyserar vi det resultat vi kommit fram till och presenterar därefter i del 6 vår slutsats med en reflektion över resultatens innebörd för vidare forskning och biståndsarbete.

2. Teori

En komplett redogörelse för samtliga teorier och erfarenheter om biståndsarbete är inte aktuell inom ramen för detta arbete men däremot är en teoretisk bas för våra egna tankar och hypoteser av största vikt för att förklara utgångspunkterna för analysen. Kapitlet kommer att presentera en kort redogörelse för biståndets historia och de paradigmskiften som har skett inom biståndspolitik och samtidigt innehålla en teoretisk diskussion om diskrepansen mellan olika teorier om biståndets effekter. Diskussionen kommer visa att skillnaden orsakas *dels* av olika syn på bistånd som fenomen och *dels* av fundamentalt olika åsikter om biståndsmottagarländernas marknader, individer och administration. Vilka aspekter av effekterna samt vilken nivå som fastställs för att betrakta bistånd som lyckat bestämmer

⁷ Calderisi 2007:4

⁸ Observera att vi inte inkluderar direkthjälp i form av exempelvis mat- och medicindonationer, samt att privat FDI inte inkluderas.

vilken slutsats man kommer fram till. Kapitlet kommer, utifrån de teorier som redovisas, resultera i två hypoteser som ligger till grund för vår statistiska analys.

2.1 Det dåliga samvetet – biståndets plantskola.

Resonemanget som förde upp bistånd på den politiska agendan, och propagerade för en utjämning av tillgångarna mellan i- och u-länder, baserade sig på Marshallhjälpen men också erfarenheterna av nationella inkomsttransfereringar via progressiva skattesystem. Inom en nation, med en enhetlig byråkrati, är inkomsttransfereringar ett effektivt sätt att genomföra en sådan politisk ambition. Varför bör det inte gå att genomföra samma utjämning av inkomstklyftorna mellan nationer? Ett svar, för att använda ekonomisk terminologi, är transfereringskostnader, det vill säga att kostnaderna för att genomföra ett projekt innebär ett alltför stort svinn för att projektet skall vara lönsamt.

På det internationella planet är svårigheterna med för höga transfereringskostnader ett resultat av kanaliseringen av resurser genom andra länders administrativa filter. Om landet i fråga står utan en fungerande administration, eller om administrationen präglas av inkompetens och/eller korruption, blir transfereringskostnaderna för biståndet astronomiska och kan resultera i gravt begränsade, eller till och med negativa, slutresultat⁹. Vi kommer att återvända till den administrativa problematiken i del 2.3.

Den rika världens ”dåliga samvete” är en betydande del för att förstå hur biståndets historia en gång satte fart. Då den rika världen blev medveten om hur vardagen såg ut för ”botten miljarden”¹⁰ av jordens invånare, och hur vår historia spelar roll i deras nutid, användes de verktyg som för tillfället fanns till handa¹¹. De erfarenheter av kapitalimport och massiva resurstransfereringar som hade gjorts efter andra världskriget blev svaret på frågan; Vad ska vi göra om vi inte längre vill vända bort blicken? Det var frågan då och är fortfarande frågan nu. Om taktiken som användes hade fungerat, och vi hade sett betydliga skillnader i levnadsstandard, så hade denna uppsats kanske aldrig skrivits men den fattiga världen har inte blivit rikare, snarare fattigare i jämförelse med hur den rika världen har utvecklats.

⁹ Karlström 1996:33

¹⁰ Collier 2007:3-5

¹¹ Karlström 1996:129

2.2 Tillväxt, marknaden och individen.

Den stora förkastningssprickan mellan biståndsfenomenets positiva och negativa falanger är (i) synen på bistånd som en reaktion mot ett ojämnt globalt system som karaktäriseras av exploatering och kapitalackumulering, i jämförelse med (ii) bistånd som en katalysator för nationers produktionskrafter¹². Syftet med biståndet i den senare åsiktsmodellen är att, utan moraliska argument eller skyldigheter, bidra till en ökad global produktivitet genom att försöka föra upp utvecklingsländer till samma nivå som industrinationerna¹³. Dessa två åsiktsmodeller skiljer sig åt framförallt i synen på, för att använda ekonomisk terminologi, biståndets avkastning. Enligt den förra modellen så är avkastningen sekundär. Det primära är resursfördelning, enligt vilken de rika nationerna har ett moraliskt ansvar att fördela sitt ekonomiska och materiella välstånd till fattiga nationer.

Den senare modellen koncentrerar sig på avkastningen i form av absoluta tal, det vill säga att bistånd är lyckat om det medför ökad tillväxt i mottagarnationen. Tyvärr så innebär inte ökad tillväxt per definition att de som mest behöver biståndet upplever en förbättring i levnadsförhållandena¹⁴.

Ekonomisk tillväxt har befunnit sig i fokus för biståndspolitikerna och biståndsteorin sedan dess födelse i samband med Marshallhjälpen och framåt. Strukturalismen, som hade sin glansperiod under 1950- och 60-talet hävdade att ökad tillväxt endast kunde åstadkommas av ökade investeringar. Därav var problemet med länderna i den fattiga världen att de investerade för lite och tillväxten hämmades. Biståndets roll skulle därför vara att ersätta det kapital som saknades i landet och accelerera investeringsnivåerna. Modellen som utarbetades visade ett linjärt förhållande mellan produktion och investeringar. Detta innebär att produktionen, i teorin, ökar med en viss procent för varje procents ökning av investeringarna¹⁵. Denna syn på bistånd baserar sig i åsikten att fattiga länder är fattiga för att de alltid har varit fattiga. Enda chansen för dem att ta sig ur sin ”fattigdomsfälla” är genom ovan nämnda investeringar. Fattigdomsfällan är ett uttryck som speglar den desperation som ofta råder i ett land plågat av ekonomisk underutveckling och stagnation. När invånarna behöver hela sin inkomst för sin överlevnad finns det inget utrymme för investeringar ägnade åt framtiden. Fattigdomen låser dem i en tillvaro där man lever ur hand i mun och omöjliggör den kapitalackumulering som skulle innebära en framtida förbättring. Tesen sammankopplar

¹² Collier 2004:100

¹³ Ibid. 2004:xii

¹⁴ Ibid. 2004:8-12

¹⁵ Odén 2006:49

oförmågan att spara med otillräckliga investeringsnivåer, vilket i sin tur leder till ovan nämnda stagnation. Tanken är att man genom att kick-starta tillväxten, med hjälp av bistånd som ersättning för det kapital som saknas för att investera i landet, skall produktionen och återinvesteringarna efterhand sköta sig själva. Biståndsgivarnas massiva kapitalinjektioner – eller ”the Big Push” som är det gällande begreppet inom biståndsterminologin – skulle lyfta människorna och nationen ur deras tragiska moment²² och sätta hjulen i rullning¹⁶.

Varför fungerade då inte the Big Push? Två av anledningarna, som också ingår i den strukturalistiska teoribildningen, är att marknadsmekanismerna inte fungerar på ett tillfredställande sätt i underutvecklade ekonomier, det vill säga det ovan diskuterade problemet med sparande- och kapitalbrist, samt att invånarna i de fattiga länderna antingen är undersysselsatta eller arbetar under sin kapacitet. Om ekonomiska incitament inte skulle påverka fattiga människor skulle de, enligt teorin, arbeta enligt invanda, kulturella mönster och inte sträva efter samma nyttomaximering som karakteriserar individers ekonomiska beteende i rika länder. Detta skulle innebära att en bonde som upplever högre försäljningspriser på de varor han producerar skulle, istället för att öka sin produktion och därmed tjäna mer pengar för att sedan återinvestera dem, sänka produktionen då han får samma inkomst för mindre arbete. Marknadens ineffektivitet och individernas inkompetens skulle, enligt strukturalismen, enbart kunna åtgärdas av en medveten och planerande stat. Genom rationell fördelning och sunda investeringar kommer staterna, med biståndets hjälp, kunna lyfta landet och genomföra ”The Big Push”. Staten skulle sköta det som marknaden och medborgarna inte klarar av. En utarbetad plan för ekonomisk utveckling skulle med biståndets hjälp kunna bekämpa fattigdom och ekonomisk stagnation.

I retrospektiv kan denna tanke tyckas befängd. Föreställ dig en nation som är skapad av utomstående, med arbiträrt dragna gränser, i en miljö ofta präglad av ento-kulturell splittring och med kolonialmakternas arv av godtyckligt och ofta inkompetent styre som enda erfarenhet av makroadministration enligt västerländsk modell¹⁷. Att denna nation ska kunna ta sig an det monstruösa projekt som bistånd innebär, och samtidigt styra det egna landet, är ologiskt och intellektuellt ohållbart.

Är detta rent av fattigdomens och biståndets förbannelse? Att inte kunna göra sig av med det ok som fattigdomens apati och brist på framtidshopp innebär och samtidigt vara styrd av en stat med bristande administrativ kompetens.

¹⁶ Easterly 2006:33-34

¹⁷ Ibid. 2006:240-244

Det har visat sig att fallet endast delvis är korrekt. För det första har uppdaterade undersökningar visat att u-ländernas marknadsekonomier fungerar även om de inte är lika effektiva som i i-länderna. Ineffektiviteten beror oftast på institutionella svagheter och/eller dåligt styrande i kombination med korruption¹⁸. Strukturalismens antagande om de kollapsade ekonomierna och behovet av strikt ekonomisk styrning från statens sida har visat sig vara felaktigt.

För det andra är jordbrukare, som står för 70-80% av den fattiga världens befolkning inte alls undersysselsatta eller lata. De arbetar ofta effektivt och rationellt efter de förutsättningar som finns. Har de möjlighet sysselsätter de sig åt extraarbeten inom den moderna sektorn som städerna kan erbjuda. Jordbrukarna är med andra ord som alla andra. De försöker enligt sina förutsättningar maximera den egna vinsten inom största möjliga mån. Visserligen kvarligger en större försiktighet inför risker på grund av att deras ekonomi ofta ligger nära existensminimum¹⁹.

Slutligen har vi kvar staten som en altruistisk centralmakt vars planering av resursfördelning, bistånd inkluderat, ska sätta fart på den inhemska ekonomin. Snarare är utbredd korruption och inkompetens hos de *styrande*, än hos de *styrda*, boven i dramat. Ett bristande institutionellt ramverk och misslyckandet av centralt planerade marknadsåtgärder har gjort att den fattigaste delen av jordens befolkning inte har fått en höjd levnadsstandard trots de astronomiska summor som har donerats under de senaste sextio åren²⁰.

Sammanfattningsvis är varken inhemska marknadens kollaps, eller invånarnas fattigdomsbetingade ineffektivitet, svar på gåtan varför bistånd generellt sett inte har förbättrat utvecklingen för jordens fattigaste befolkning. Inte heller staten har visat sig kunna fungera som adekvat instrument för biståndets implementering.

Dock har staten fortlevt som biståndsdonatorernas kärleksbarn och empiriska undersökningar från Världsbanken har visat att det under 90-talet skedde en skiftning i resurstransfereringarna som följd av den forskning som har exponerat biståndets ineffektivitet i institutionellt svaga länder. En skiftning som innebar att av två länder med lika fattigdomsnivå har det landet med bättre institutionellt ramverk mottagit högre biståndsnivåer än det andra.²¹ Statens roll är konstant men den teoretiska forskningen och de praktiska aktörerna har insett vikten av institutionell kvalitet.

¹⁸ Burnside & Dollar 2004:19-20

¹⁹ Karlström 1996:51-52

²⁰ Collier 2007:8-10

²¹ Burnside & Dollar 2004:10

2.3 Institutionernas roll

Staten är, som vi redan har konstaterat, en mellanhand i den teoretiska implementeringskedja som biståndsarbete innebär. Resurser ska flöda från donatorer, genom ett nationellt administrativt system, till mottagarna – de behövande. Staten är dock inte något naturligt gott, den är inte något som utan kompetent personal och ett lagbundet system kan fungera ändå.

Staten definieras av, och lever genom, dess institutioner. Fattiga länder präglas tyvärr ofta av ett inadekvat institutionellt system. Ett system där lagbundenhet, ansvar, genomskinlighet, äganderätt, yttrandefrihet och professionalism – alla de saker som vi förknippar med modern administration – lyser med sin frånvaro²².

Syftet med att ha fungerande institutioner är att minska transaktionskostnaderna för resursinsamling och fördelning inom en nation. Så gäller även för bistånd. Ett fungerande institutionellt ramverk minskar transaktionskostnaderna för biståndet. Med andra ord; sunda institutioner gör att mer pengar kommer dit de skall. Korruption och undermåliga policier gör att biståndet antingen hamnar fel, används fel eller inte kommer fram överhuvudtaget²³. Administration är dock ingen simpel syssla. De system som idag tjänar oss i den rika världen har ett par hundra år på nacken. En tid som har låtit dem utvecklas till de byråkratiska giganter de idag är. Den fattiga världens institutionella erfarenhet sträcker sig, i de flesta fall, från kolonialt godtyckligt styre till post-koloniala diktaturer. Kompetensen som biståndet kräver saknas i flera länder. Att administrera bistånd är inte lätt, stora resurser krävs för att kunna tillgodose de villkor som donatorländerna sätter. Kombinationen av biståndets administrativa börda och villkor från donatorerna ställer ännu högre krav på effektiva, kompetenta och hederliga institutioner i mottagarlandet.

Om stater definieras av, och lever genom, dess institutioner så definieras institutioner av, och lever genom, tjänstemännen som arbetar där inom. Tjänstemannens makt i ett fattigt land, där människorna i högre utsträckning är beroende av statens och institutionernas förmåga att distribuera de knappa resurser som redan existerar eller som tillförs, är större än i ett land där invånarna redan åtnjuter en viss ekonomisk standard. Människor som står utan ekonomisk och politisk förmåga att påverka politiker och därmed också utan förmågan att kräva åtgärder mot bristande kompetens, trytande effektivitet och därtill korruption lever inte i administrationens famn utan dör i byråkratins snara. De kan inte kommunicera sina krav eller ge incitament för att få kraven tillgodosedda.

²² Odén 2006:109-110

²³ Karlström 1996:80-81

Detta ställer höga krav på tjänstemännens utbildning och kompetens. Ett stort och genomgående problem för u-länderna är just bristen på kompetent arbetskraft och konsekvenserna blir försämring av institutionernas kvalitet²⁴. Den teoretiska vetenskapen om konsekvenserna av utbildningsinflation utgör också ett av de teoretiska fundamenten för den här undersökningen. De välutbildades exodus kvarlämnar utbildad och oerfaren personal i positioner som kräver god sakkännedom och skaparytterligare ett problem för den administrativa kapaciteten²⁵.

Institutionernas kvalitet är inte enbart essentiellt för skötseln av det egna landet och invånarnas välbefinnande utan påverkar också generellt sett biståndets framgång och kvantitet. Donatorer tenderar att belöna förbättringar i det institutionella ramverket. En av anledningarna till detta är att empiriska undersökningar har visat att bistånd i kombinationen med förbättrade institutioner och policies leder till högre tillväxt än enbart förbättrade institutioner²⁶. Ett tydligare incitament för fattiga länder att fortsätta förbättringen kan tyckas omöjligt men tyvärr har det också visat sig att försämringar i den institutionella kvaliteten inte leder till minskat bistånd i samma proportioner som förbättringar ökar biståndet²⁷. Kontentan blir att villkorat bistånd baserat på demokratisering, institutionell förbättring eller policyförändringar blir effektlösa. Lönlösheten i villkorat bistånd och empiriska bevis på att länder enbart behöver lova att uppfylla kraven, inte genomföra dem har orsakat viss diskrepans bland den vetenskapliga litteraturen angående förhållandet mellan institutionernas kvalitet och bistånd²⁸.

Vissa hävdar att bistånd som fenomen försvagar de inhemska institutionerna genom överbelastning. För att beskriva sambandet är det lättast att göra det genom en trestegs modell. *För det första* kräver bi- och multilaterala organisationer att mottagarländerna genomför omstruktureringar av sina ekonomiska och politiska system. *För det andra* har biståndsgivarna upptäckt att mottagarlandets administrativa kapacitet och/eller korruption gör att transfereringskostnaderna av att helt enkelt donera direkt budgetstöd inte är lönsamt och projekt specificerar därför sitt bistånd. Detta innebär att donatorerna förhandlar direkt med det berörda departementet (exempelvis jordbruksdepartementet) vilket försvårar den övergripande organisatoriska uppgiften för finansdepartementet. *För det tredje* så orsakar fattigdomen i mottagarlandet att de ansvariga tjänstemännen dedikerar all sin tid åt biståndsinsamling och

²⁴ Collier 2007:67

²⁵ Ibid. 2007:93-96

²⁶ Burnside & Dollar 2004:7

²⁷ Allesina & Dollar 2000:50

²⁸ Jmf. Knack 2001 och Burnside & Dollar 2004, Collier 2007:109

koordinering och kan inte tillägna sitt egentliga arbete den tid som det kräver²⁹.

”Administrativa komplikationer som leder till förlamning av mottagarlandets förvaltning skulle enligt detta perspektiv inte vara oönskade bieffekter utan symptom på grundläggande problem i biståndet”³⁰.

Andra har betraktat bistånd som ett medel för auktoritära regimer att reducera sin ansvarsskyldighet gentemot folket. Hypotesen deduceras ur det historiska förloppet i Europa där den skattebetalande eliten krävde medbestämmanderätt av monarken³¹. Om auktoritära regimer inte är beroende av skatteintäkter utan kan basera sin budget på bistånd så skapas inte heller incitament för att öka det folkliga inflytandet i beslutandeprocessen. Teorin får visst stöd då regimer som reverserar demokratiseringsprocessen, eller inte genomför de strukturanpassningar som biståndsvillkoren stipulerar, inte heller förlorar sitt bistånd³².

Sammanfattningsvis visar den teoretiska genomgången att bistånd och dess effekter kan mätas, och har mätts, ur vitt skilda perspektiv. Teorierna om massiva resursfördelningar och kapitalinjektioner i utvecklingsländernas ekonomier har, utan ett hälsosamt institutionellt klimat i mottagarlandet, inte visat sig fungera. I länder med ett hälsosamt institutionellt klimat har biståndets effekter tvärtom bidragit till en positiv ekonomisk tillväxt.

Därtill är flertalet forskare överrens om att det existerar ett samband mellan humankapital och socioekonomisk utveckling. Individens hälsa, utbildning och ekonomisk situation är av största vikt för den egna personens, och samhällets, funktion och vidare utveckling. FN tog dessa tankar till sig när millenniemålen formades. Vad vi kan se i den aktuella biståndsdebatten är att humankapital är av största vikt för att kunna lösa fattigdomen i världen. För att millenniemålen skall bli uppfyllda så kräver FN och världssamfundet att biståndet måste öka i omfattning. Inspirerade av tanken om the Big Push trycker de på världens stater och politiska ledare att donera mer bistånd. FN anser det vara möjligt att allokera detta bistånd men kräver att utvecklingsländerna tar sitt ansvar genom att lägga sina resurser på fattigdomsbekämpning istället för att resurserna försvinner till krig, korruption eller interna politiska stridigheter³³. För att biståndet skall få störst effekt menar de att det är det politiska klimatet som måste förändras i mottagarländerna, det vill säga effektivare institutioner som tar sitt ansvar för att resurstransfereringarna tillvaratas på rätt sätt.

²⁹ Karlström 1996:78-79, 84-88

³⁰ Ibid. 1996:80

³¹ Knack 2001:312

³² Alesina & Dollar 2000:52

³³ Sachs 2006:298

Trots att detta är en accepterad tanke inom biståndsdebatten anser vi att det inte finns tillräckligt mycket forskning på området, som ovan visats är forskningen främst inriktad på ekonomisk utveckling i länderna och inte på individens förbättring. Vi använder oss därför av teorin om att det krävs fungerande institutioner för att bistånd skall få positiv effekt på ekonomisk utveckling men byter ut ekonomisk utveckling mot humankapital.

Den teoretiska diskussionen har gett och fyra fundament som vår undersökning vilar på: (i) massiva resurstransfereringar är fortfarande en explicit biståndstaktik från världssamfundet, (ii) de senaste årens utveckling av biståndsstrategier som koncentrerar sig framförallt på endogen utveckling, (iii) det existerar en korrelation mellan investeringar i humankapital och socioekonomisk utveckling och (iv) det har bevisats att det institutionella ramverket är av största vikt för biståndets effekt på utveckling.

Samtidigt kan vi också konstatera att: (i) vi vet väldigt lite om biståndets ackumulerade effekt på humankapital och att (ii) vi inte vet om biståndets effekt på humankapital liknar den effekt biståndet har på ekonomisk tillväxt. Det vill säga att effekten är positiv i ett sunt institutionellt klimat.

Ur detta härleder vi två hypoteser.

1. Att bistånd leder till förbättringar i humankapital.
2. Att den institutionella kvaliteten är av betydelse för denna förbättring.

3. Frågeställning

Efter drygt femtio år av biståndsarbete har världssamfundet vunnit åtskilliga erfarenheter av biståndsimplicering och dess konsekvenser. Samtidigt förs fortfarande en akademisk och politisk debatt om hur bistånd *bör* implementeras, vilka konsekvenser som *kan* prediceras men framförallt om bistånd *fungerar* överhuvudtaget. De olika teoretiska skolorna bidrar alla till en komplicerad debatt där det som ofta hamnar i centrum är hur effekterna av bistånd skall mätas. Frågan är essentiell då, som vi nämner i inledningen, mätperspektivet definierar var forskaren anser att biståndets fokus bör ligga och därefter om det kan betraktas som lyckat eller ej.

Fattigdomsbekämpningen, och senare millenniemålen, koncentrerar sig på en endogen utveckling där individernas utveckling ses som en stark bidragande faktor till nationell progression och en hållbar ekonomisk tillväxt. Den explicita ambitionen med biståndet är

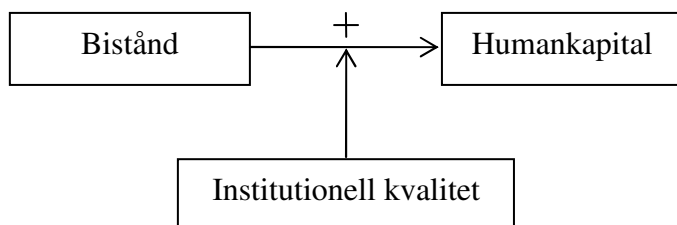
förbättrandet av den individuella situationen, såväl ekonomiskt, utbildningsmässigt samt hälsomässigt.

Vi ifrågasätter den rådande vetenskapliga metodologin därför att den delvis förbiser biståndets effekt på individens utveckling. Utifrån de hypoteser vi vill testa om att bistånd leder till förbättringar i humankapital och att institutionell kvalitet är av betydelse för denna förbättring formulerar vi frågeställningen

- Har biståndet under de senaste åren inneburit någon konkret förbättring för individerna i mottagarländerna i form av hälsa och utbildning?
- Hur påverkar institutionell kvalitet förhållandet mellan bistånd och humankapital?

På grund av osäkerhet i hur institutionerna påverkar humankapital har vi valt att undersöka två kausala kedjor:

Fig. 3.1 Kausal kedja

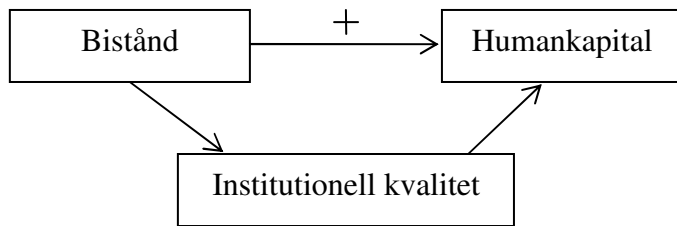

I den första bilden tänker vi oss att bistånd påverkar humankapital positivt. Institutionell kvalitet ligger här som en interaktionsvariabel, det vill säga, om ett land har hög institutionell kapacitet blir effekten av bistånd positiv utveckling av humankapitalet.

Alternativt tänker vi oss att bistånd påverkar både humankapital och institutionell kvalitet positivt. Institutionell kvalitet har i sin tur en positiv inverkan på humankapital. I detta fall hamnar variabeln institutionell kvalitet som en mellanliggande variabel, det vill säga, den antas vara influerad av den ursprungliga oberoende variabeln (bistånd) och samtidigt ha inverkan på den ursprungliga beroende variabeln (humankapital)³⁴. I bild får kedjan följande utseende:

³⁴ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud 2007:89

Fig. 3.2 Kausal kedja

För att vara säkra på att vi gör rätt analys har vi valt att testa båda teorierna.

4. Metod

För att besvara vår frågeställning har vi valt att göra en statistisk undersökning där vi först testat det bivariata sambandet mellan bistånd och humankapital. Genom regressionsanalys undersöker vi sedan institutionernas roll i den kausala kedjan. Vår utgångspunkt är att testa en teori som redan finns, det vill säga att ju mer bistånd ett land tar emot desto bättre får individerna det i landet. Denna teori har varit gällande ända sedan bistånd började ges men har fått ett rejält uppsving de senaste tjugo åren. Vi gör med andra ord en teoriprovande studie som syftar till att vår statistiska undersökning antingen stödjer teorin eller försvagar den³⁵. Undersökningen kommer att omfatta alla länder som får bistånd. Vi har generaliserande ambitioner då vi undersöker om det finns ett samband mellan bistånd och humankapital som gäller alla våra analysenheter³⁶. De variabler vi har att röra oss med är bistånd, humankapital och institutionell kvalitet.

4.1 Individen och humankapital

Om vi rekapitulerar det som hittills har sagts så är legenden om the Big Push, inspirerad av Marshallhjälpen, en tanke som varit konstant sedan bistånd började ges. Det vill säga att om ett land som befinner sig i fattigdomsfällan får tillräckligt mycket bistånd riktat till utveckling kommer en "take off" möjlighet att utkristallisera sig och landet kommer att börja utvecklas utan att bistånd längre är nödvändigt³⁷.

³⁵ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud 2007:42

³⁶ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud 2007:100

³⁷ Easterly 2006:33

Denna tanke blev högst aktuell igen i september 2000 då 147 av världens statsöverhuvuden och regeringschefer samlades för millennietoppmötet i New York. Mötet resulterade i det övergripande målet att halvera fattigdomen till år 2015, sedermera formades 8 explicita mål för att kunna lyckas med denna målsättning. Huvuddelen av målen är riktade direkt till individer. Innan 2015 skall bland annat grundskoleutbildning för alla barn garanteras (mål 2), dödligheten bland barn under fem år minskas med två tredjedelar (mål 4), mödradödligheten minskas med tre fjärdedelar (mål 5) och spridningen av HIV/Aids, malaria och andra stora folksjukdomar stoppas (mål 6)³⁸.

Individernas betydelse för hur ett land utvecklar sig är en tanke som främst fick sitt gemomslag på 1990-talet. Då förändrades synen på biståndsmetoderna och tanken att ekonomisk tillväxt var det enda rätta att sträva efter utmanades av den nya eller endogena tillväxtteorin som lade fokus på humankapitalets vikt för ökad tillväxt³⁹. Vanligtvis definieras humankapital som innehållandes två huvudkomponenter, den ena utgår från individers utbildning och länders skolsystem och den andra förklarar låg produktivitet och fattigdom genom människors hälsa eller brist på hälsa⁴⁰. Detta är den definition vi valt att använda oss av i vår undersökning. Det finns ytterligare definitioner som bland annat räknar in näringsintag till humankapital⁴¹ men på grund av svårigheten att hitta tillförlitlig information om detta har vi valt att endast fokusera på hälsa och utbildning.

Det index som vi valt att mäta humankapital med är Human Development Index (HDI), detta för att HDI är ett vedertaget och accepterat sätt att mäta individens utveckling. Indexet kommer från United Nations Development Programme (UNDP) och innefattar förväntad livslängd (år), läs och skrivkunnighet (% över 15 år), antalet inskrivna i grundskola, gymnasium och universitet (%), BNP/capita (PPP US\$). Eftersom det överlag är svårt att hitta statistik för att mäta hälsa har vi fått anpassa oss till de index som finns. Idealt hade det varit bra att bygga ett index med ytterligare variabler så som spädbarnsdödlighet, barnadödlighet under 5 år, mödradödlighet och sjukdomsutbredning men eftersom statistiken är tveksam i sin tillförlitlighet har vi valt att luta oss mot det index som vi anser sammanfattar individernas utveckling på trovärdigast sätt. Vi kan därför inte bortse ifrån att resultatet skulle kunna se annorlunda ut om vi operationaliserat humankapital på ett annat sätt.

³⁸ www.millenniemalen.nu

³⁹ Odén 2006:110

⁴⁰ Karlström 1996:57

⁴¹ Sachs 2006:275

4.2 Bistånd

Eftersom syftet med uppsatsen är att mäta om mängden av bistånd som ett land får påverkar humankapitalets kvalitet måste vi kvantifiera det totala biståndet över tid. Den tidsperiod vi undersöker är 1995-2005, detta beror till största del på att både humankapital och betydelsen av fungerande institutioner fick sitt genomslag på 1990-talet. Vi är därför nyfikna på att se om de biståndspengar som mottagarländerna tagit emot fått något utslag på individnivå i och med paradigmskiftet från 1980-talets fokus på skuldkrisen och strukturanpassning och den nyliberala hållning som var gällande då⁴² till 1990-talets fokus på institutioner, demokrati, humankapital och AIDS⁴³. Denna hållning fortsatte in på 2000-talet då millenniemålen och fattigdomsminskning blev ledord i biståndsdebatten⁴⁴. Har detta nya fokus som drivits så hårt av FN påhejat av världssamfundet gett något resultat?

Ytterligare en anledning till att vi valt att starta våra mätningar 1995 är den ombildning av stater som kalla krigets slut resulterade i. I och med Sovjetunionens fall fick Europa nya stater som krävde bistånd. Eftersom vi vill undersöka alla länder som tar emot bistånd och även är nyfikna på hur de forsovetiska staterna har utvecklats sedan självständigheten var vi tvungna att välja en startpunkt efter 1991. HDI mätningarna görs vart femte år, och första mätningen efter kalla krigets slut ägde rum 1995, därför blev det en naturlig startpunkt.

För att samla in statistik för hur mycket bistånd som getts under denna period har vi tagit hjälp utav OECD/DAC. Först hade vi förhoppningar om att se på det bistånd som gått till hälso- och utbildningssektorn i olika mottagarländer då dessa resurstransferingar logiskt skulle påverka humankapitalet. I de länder som fått mycket bistånd till dessa sektorer torde humankapitalet ha förbättrats. Det visade sig dock svårt att få tillförlitliga uppgifter till vår undersökning, det blev för stort bortfall av analysenheter då sektorsstödet inte alltid rapporterats in på korrekt sätt, eller ibland saknades helt.

Istället försökte vi koncentrera oss på det totala biståndet men med katastrofbistånd borträknat. Katastrofbistånd utgör en parentes i vår undersökning eftersom det inte har fattigdomsminskning som mål⁴⁵. Det syftar till humanitär hjälp vid naturkatastrofer eller krig och det går därför inte att förvänta sig att det får positiva effekter på det generella

⁴² Odén 2006:93-106

⁴³ Ibid. 107-124

⁴⁴ Ibid. 125-137

⁴⁵ Ibid. 148

hälsotillståndet eller utbildningssituationen i landet. Vi fick dock överge denna tanke av samma anledning som ovan, bortfallet av länder blev allt för stort.

I slutändan kommer det bistånd som rapporterats in till OECD/DAC att ingå i vår analys. Vi utgår ifrån Official Development Assistance (ODA) som delvis utgörs av det bistånd som DAC-medlemmarna ger. Utöver det ingår donationer från flera länder som trots att de inte är medlemmar ändå redovisar sina siffror till DAC, ytterligare består statistiken av flera multilaterala organisationer så som UNDP och African Development Fund⁴⁶ (För en komplett lista på länder och organisationer som rapporterar ODA till DAC se appendix 1). Sammantaget är detta den statistik som sammanfattar biståndsflödet i världen på bästa sätt, vi hade välkomnat statistik över allt biståndsflöde som mottagarländerna tar emot men det verkar vara en omöjlighet att finna, åtminstone samlat från en tillförlitlig källa. Därför har vi fått nöja oss med ODA, vi är medvetna om att det kan finnas stora mängder bistånd från länder som inte rapporterar till DAC och därför inte exponeras i vår statistik. Flera länder som på senare tid börjat ge bistånd, till exempel Kina, räknas inte med, tyvärr har vi inte hittat något sätt att inkludera dem i datamatrixen. NGO:s och andra icke statliga organisationer står också utanför statistiken, detta kan ge effekt på vår beroende variabel eftersom det beräknas att tio procent av det bistånd som går till hälsa och utbildning allokeras av NGO:s⁴⁷.

Trots att vi använder oss av det totala biståndsflödet till länderna får vi dras med bortfall, då vi använder data som går över tid. Det är svårt att tyda de år då vissa mottagarländer inte fått något bistånd enligt DAC:s statistik. Beror det på att de inte tagit emot något bistånd de åren eller är det för att det saknas statistik? Vi har varit tvungna att bortse från den förlust av data som det resulterar i och adderat den statistik som DAC redovisat (Listan över de mottagarländer som ingår i analysen redovisas i Appendix 2). I undersökningen redovisas bistånd som totalt ODA/capita under 1995-2005 och då i MUSD/1000 invånare. Varför vi har valt att redovisa ODA/1000 invånare och inte ODA i procent av BNP är för att vi har BNP i vår beroende variabel som mäter humankapital. Om vi skulle ha med BNP i både vår oberoende och beroende variabel skulle ett spuriöst positivt samband uppstå⁴⁸. Det bör nämnas att det i vetenskapssamfundet existerar diskrepans mellan åsikterna om vad som är en adekvat operationalisering av bistånd. Vissa hävdar att bistånd/capita inte duger eftersom bistånd inte går till individer utan till staten eller

⁴⁶ <http://stats.oecd.org/WBOS/Index.aspx?DatasetCode=CRSNEW>

⁴⁷ Riddell 2007:259

⁴⁸ Englebert 2000: kap.13:7

organisationer⁴⁹, trots detta förekommer operationaliseringen ODA/capita i undersökningar⁵⁰ och betraktas som en fullgod operationalisering av bistånd som dessutom väger in skillnader i population.

4.3 Institutionell kvalitet

I och med 1980-talets slut övergavs teorierna om att marknadskrafterna ensamt skulle styra mottagarländerna till framgång. Istället blev statens kvalitet på nytt viktig för utveckling och stor vikt lades vid att utveckla fungerande institutioner. Staten skulle vara garanten för en fungerande marknadsekonomi⁵¹. Teorierna innebar inte enbart att väl fungerande institutioner var ett instrument för att minska transaktionskostnaderna, utöver det växte tron på att fungerande institutioner framförallt hade en roll att spela inom hälso- och utbildnings sektorn. I flera länder ökade budgeten till dessa sektorer på 1990-talet och de skol- och sjukvårdsavgifter som införts föregående årtionde togs återigen bort⁵². Tanken att institutionell kvalitet påverkar humankapital positivt är med andra ord en föreställning som i högsta grad funnits med under den mätperiod vi valt. För att kunna redogöra för om, eller hur, institutionell kvalitet påverkar vår beroende variabel genomför vi analysen med institutionell kvalitet både som mellanliggande variabel och som en interaktionsvariabel. Leder bistånd till väl fungerande institutioner, och leder det i sin tur till förbättrat humankapital? Eller påverkar mängden av bistånd direkt förändringen i humankapital, om det är så, förstärks då effekten om det finns väl fungerande institutioner i landet?

Det finns flera vedertagna index som mäter institutionell kvalitet. De skiljer sig framförallt åt i aspekten vilka institutionella kvaliteter de fokuserar sig på. För att se om de skiljer i resultat beroende på vilket index man använder, har vi valt att testa två av dem i vår undersökning. ICRG och KKZ. I vår analys redovisas förändringen i respektive index mellan 1995-2005

4.3.1 International Country Risk Guide (ICRG)

ICRG är en del av The PRS Group som är en privat institution skapad för att tillhandahålla riskprognoser för såväl privata som offentliga aktörer.

⁴⁹ Bauer 1984: 28 i Knack 2001: 315

⁵⁰ jmf Alesina & Dollar 2000

⁵¹ Odén 2006:108

⁵² Ibid.110

ICRG indexet som utgör den ena operationaliseringen av institutionell kvalitet i vår analys är medelvärdet av tre utav de ursprungliga 22 ICRG variablerna, som i sin tur är fördelade mellan subkategorierna politisk, ekonomisk och finansiell risk. Enligt institutionens hemsida är de politiska prognoserna resultat av subjektiva bedömningar gjorda med aktuell information om landet i fråga. De finansiella och ekonomiska riskprognoserna skall istället baseras på objektiv data⁵³. Att bedöma operationaliseringens interna validitet är inte okomplicerat då The PRS Group varken redogör för vilka deras experter är eller hur deras bedömningar görs. Vad som dock talar för en hög intern validitet är ICRG:s vida användning av professionella forskare och akademiker i deras arbete för betydande internationella institutioner och forskningscenter. ICRG har i deras forskning också kombinerats med andra index exempelvis KKZ (se nedan) och Freedom House⁵⁴.

De tre variabler som vårt index är baserat på är korruption, lagbundenhet och byråkratisk kvalitet. Dessa variabler speglar den institutionella kvalitet vars funktion som interaktions- och mellanliggande variabel vi vill undersöka. ICRG indexet sträcker sig över tidsspannet 1984-2003. Vid de tillfällen som ICRG:s mätpunkter inte överrensstämmer med HDI:s så har vi tagit närmast intilliggande år.

4.3.2 Governance Indicators (KKZ-index)⁵⁵

KKZ indexet är ett aggregat av över trehundra indikatorer för styrande (governance indicators). Indikatorerna delas in i sex aggregerade index som korresponderar med sex fundamentala koncept för kvalitativt styrande⁵⁶. Det slutgiltiga index som vi använder oss av i vår analys är sammanslagningen av de ursprungliga 6 indexen.

Det första indexet är "*Voice and Accountability*" som inkluderar och mäter olika aspekter av den politiska processen och medborgerliga-, och civila rättigheter. Indikatorerna mäter i vilken utsträckning medborgarna kan delta i tillsättandet av de styrande. Det andra är "*Political Instability and Violence*". Här mäts möjligheten att den styrande regeringen kan destabiliseras eller avsättas genom okonstitutionella medel. Den grundläggande motiveringen är att ett fredligt politiskt klimat är en av förutsättningarna för utövandet av effektivt styre och implementeringen av policies.

⁵³ http://www.prsgroup.com/ICRG_Methodology.aspx#pageTop

⁵⁴ Burnside & Dollar 2004, Knack 2001, QoG 2008 – www.qog.pol.gu.se

⁵⁵ Kaufmann, Kray & Zoido-Lobaton 1999

⁵⁶ Kaufmann, Kray & Zoido-Lobaton 1999:1

Det tredje och fjärde indexet refererar till möjligheten för den styrande regeringen att formulera och implementera sunda policies. ”*Government Effectiveness*” mäter byråkratins kvalitet och tjänstemännens kompetens medan ”*Regulatory Burden*” fokuserar på de policies som skapas. Det inkluderar skapandet av marknadsmotverkande policies som statlig prissättning, inadekvat kontroll av banker och handelsbördor.

Det femte och sjätte indexet förkroppsligar statens behandling av medborgarna och hur statens institutioner påverkar interaktionen mellan individer och mellan individ och stat. ”*Rule of Law*” mäter huruvida aktörer har förtroende för, och agerar enligt, samhällets regler och lagar. Detta inkluderar såväl statliga som individuella aktörer. Slutligen, ”*Craft*” mäter korruption⁵⁷. Då indexen är baserade på ett stort antal självständiga källor som inkluderar internationella organisationer, politisk och finansiella riskutvärderingsagenturer, tankesmedjor och NGO:s så är den kumulativa interna validiteten hög eftersom sannolikheten för partiskhet, eller inkorrekt data, minskas av den kvantitativa mängden⁵⁸. KKZ indexen sträcker sig från 1996-2005 och liksom med ICRG har vi, då mätpunkterna med HDI inte har överensstämmt, valt närmast intilliggande år.

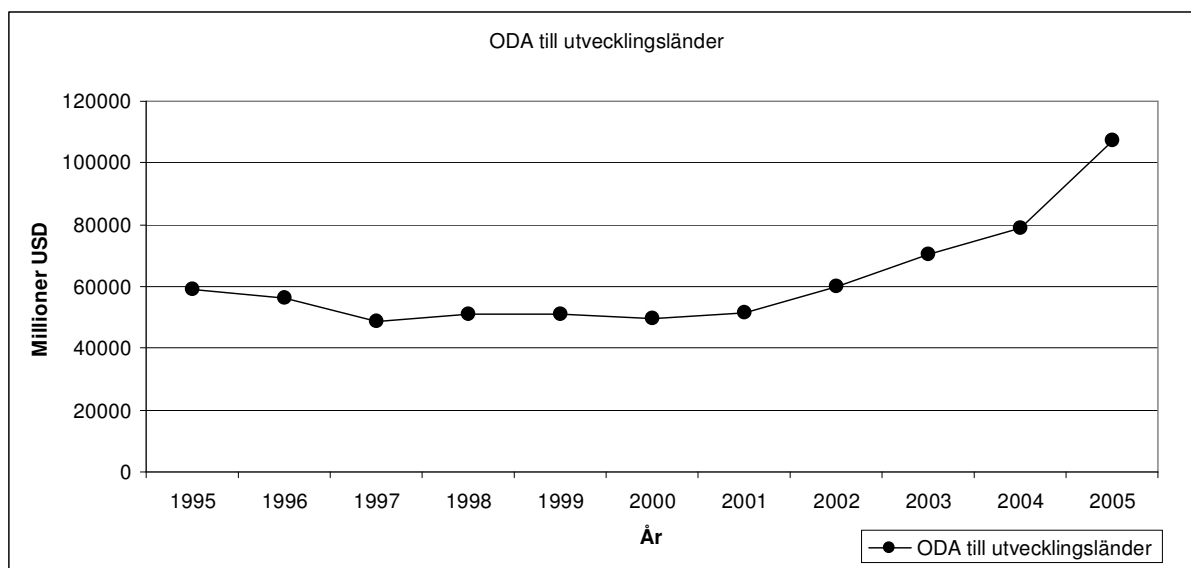
5. Resultat & Analys

Trots att det totala flödet av ODA har ökat kraftigt under tiden 1995-2005, helt i samklang med den trend som millenniemålen gått i bränschen för, är fattigdomen i världen fortfarande ett gigantiskt problem. I figur 5.1 visas den progressiva ökningen i ODA utbetalningar under tiden 1995-2005. FN och millenniemålen verkar med andra ord ha lyckats med halva sitt uppdrag – att öka biståndsflödet. Eftersom millenniemålen till största del syftar till att förbättra hälsotillståndet för individer i utvecklingsländer borde den kvantitativa ökningen av bistånd också korrespondera med en ökning av HDI. Figur 5.2 visar en positiv förändring i livskvalitet, mätt enligt HDI, vilket vid en första anblick skulle kunna föranleda betraktaren att relatera förändringen till biståndets kvantitativa ökning,

⁵⁷ Kaufmann, Kray & Zoido-Lobaton 1999:7-8, QoG Codebook 2008:61-62

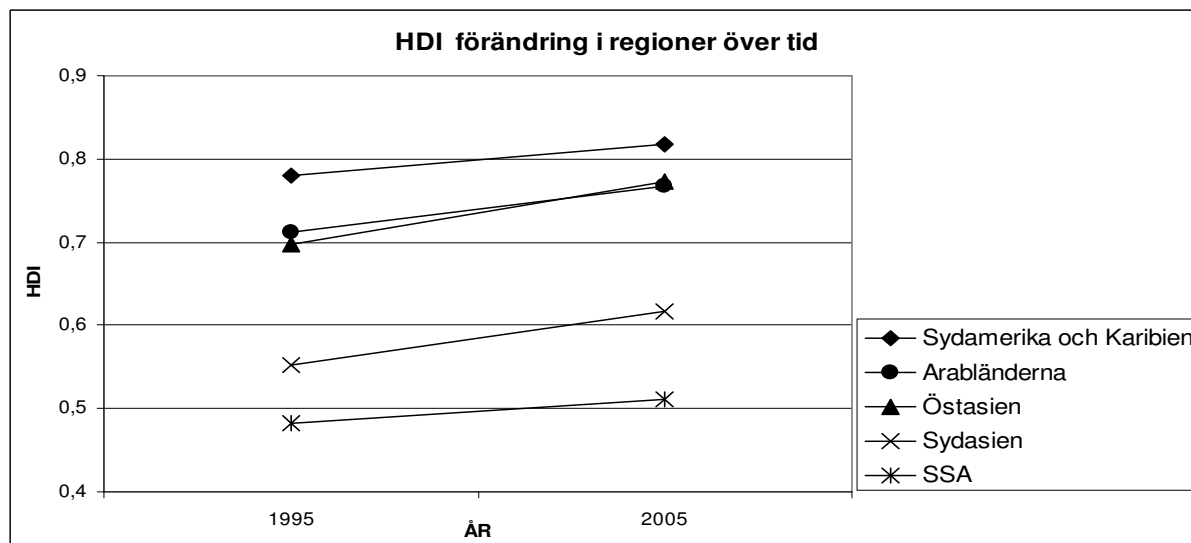
⁵⁸ Kaufmann, Kray & Zoido-Lobaton 1999:4

Fig. 5.1 ODA utbetalningar till utvecklingsländer 1995-2005 (Miljoner USD/år).

Kommentar: Statistiken är inhämtad från OECD Stat Extracts (<http://stats.oecd.org/WBOS/Index.aspx?DatasetCode=CRSNEW>) och är därför också baserad på statistik från de länder som rapporterar in biståndsutbetalningar till OECD.

Fig. 5.2 Förändring i Human Development Index i världsregionerna åren 1995-2005.

Kommentar: Statistiken är inhämtad från http://hdr.undp.org/external/flash/hdi_trends/

Frågan har dock fortfarande inte besvarats på ett vetenskapligt manér. Vi *vet* inte om förbättringen av HDI är en kausal effekt ifrån bistånd.

Vidare existerar problematiken med vetenskaplig metodologi. De som argumenterar för att bistånd fungerar under fördelaktiga förhållanden, det vill säga i ett land med ett sunt institutionellt klimat har analyserat biståndets effekter på ekonomisk tillväxt⁵⁹. För att

⁵⁹ Burnside & Dollar 2004:13, 16

återkoppla till teorikapitlet så argumenterar denna teoribildning för att positiv ekonomisk tillväxt också påverkar individen. Anledningen till varför man analyserar korrelationen mellan bistånd och tillväxt är bland annat för att ekonomisk tillväxt ses som katalysatorn för individuell utveckling⁶⁰. Relationen mellan bistånd och individens hälsa och utbildning är däremot fortfarande ett frågetecken.

Vi kommer nedan att presentera empiriska bevis för att bistånd inte har något statistiskt samband med den positiva utvecklingen av HDI. Analysen tar sin början i del 5.1 med kärnan i resonemanget – resultatet av den bivariata analysen mellan bistånd och humankapital. Här kommer vi också att redovisa de bivariata sambanden mellan institutionell kvalitet och humankapital samt mellan bistånd och institutionell kvalitet⁶¹.

Därefter kommer vi i del 5.2 att redovisa de multivariata och i del 5.3 försöka spåra huruvida institutionell kvalitet är en interaktions- eller mellanliggande variabel. Kapitlet kommer att avslutas med en genomgång av de metodologiska problem som vi har stött på under analysens genomförande.

5.1 Bivariat analys.

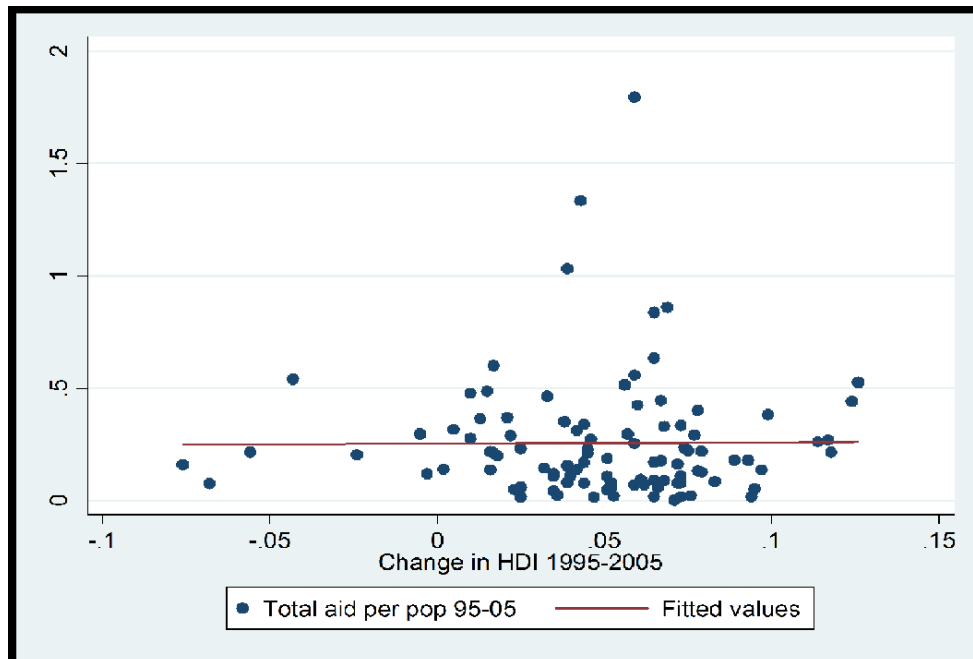
Ett positivt bivariat samband mellan bistånd och humankapital skulle direkt ge svar på vår frågeställning om bistånd har inneburit någon förbättring av individers hälsa och utbildning, medan ett negativt bivariat samband tvingar oss, och vetenskapssamfundet, till vidare analys och teoretisering.

Urvalet av analysenheter (N: 99) är inte det samma som totalurvalet för hela undersökningen (Bistånd N: 133, HDI N:144) som framgår i tabell 5.1. Orsaken för bortfallet är att det saknas statistik för både den oberoende och beroende variabeln. Dock utgör urvalet av analysenheter fortfarande en representativ del av totalurvalet vilket bör ge underökningen hög extern validitet.

⁶⁰ Karlström 1996:44

⁶¹ Jmf. fig.3.1 och 3.2

Fig 5.3 Spridningsschema över det bivariata sambandet mellan bistånd och humankapital.

Kommentar: Korrelationskoefficienten (Pearson R) för analysen är 0,009 med signifikansnivå .930. Standardfel är 0,14.

Den inledande analysen kommer ge oss ett resultat av sambandet mellan ovan observerade förändringar i bistånd och humankapital. Genom att därefter undersöka den bivariata korrelationen mellan institutionell kvalitet (KKZ) → humankapital (HDI) och institutionell kvalitet (ICRG) → humankapital (HDI) kan vi redovisa skillnader i samband mellan de olika måtten på institutionell kvalitet. Anledningen varför vi gör detta är för att, utan påverkan av bistånd, kunna undersöka vilken operationalisering av institutionell kvalitet som fungerar bäst inför kommande multivariata analyser. Vi kan senare, genom regressionerna, även undersöka om sambanden förändras när variablerna kontrolleras för varandra.

I tabell 5.1 kan vi utläsa skillnaden i korrelationsnivå mellan bistånd, institutionell kvalitet (KKZ, ICRG) och humankapital (HDI).

Tabell 5.1 Bivariat korrelation mellan, i regressionen inkluderade, variabler.

Variabler	Bistånd 1995-2005	KKZ förändring 1995- 2005	ICRG förändring 1995-2005	HDI förändring 1995-2005
Bistånd 1995-2005	1			
KKZ förändring 1995-2005	.011	1		
ICRG förändring 1995-2005	-.014	***	1	
HDI förändring 1995-2005	.009	.193	.432**	1

Kommentar: Tabellen visar korrelationsnivåer (Pearson R) i bivariata analyser mellan variablerna. Institutionell kvalitet (KKZ och ICRG) inkluderas som oberoende variabler.
Signifikansnivå: **=1%

Som vi ser i tabell 5.1 så upptäcktes ett *extremt* svagt samband (Pearson R= .009)⁶² mellan det ackumulerade biståndet under åren 1995-2005 och förändringen i HDI under samma period. Tillsammans med avsaknaden av statistisk signifikans (.930) innebär resultaten ett uteblivet samband⁶³ Det totala biståndsflödet under tidsperioden kan inte förklara någon varians i HDI.

Skillnaden mellan operationaliseringarna av institutionell kvalitet är relativt drastisk. KKZ:s korrelationsnivå med bistånd är .193 (Pearson R) medan ICRG stoltserar med R= .432. Först med ICRG som operationalisering av institutionell kvalitet uppnår vi ett resultat som är statistiskt signifikant (.000), vilket innebär att vi med säkerhet kan uttala oss om en effekt på HDI. Fortfarande gäller det att komma ihåg det uteblivna sambandet mellan *bistånd* och HDI.

Resultat är av största vikt för vår fortsatta analys då det, som vi redan konstaterat, innebär att förändringen i HDI inte är en kausal effekt av biståndstillflödet men också att det försvårar vår kausala kedja (Fig. 3.1) med institutionell kvalitet som en interaktionsvariabel⁶⁴. Interaktionsvariabler är ju som bekant orsaksförklaringar som samspelar med det ursprungliga sambandet. På grund av det svaga, och ej statistiskt signifikanta, sambandet mellan bistånd och humankapital kommer insitutionell kvalitet troligen inte ha någon interaktionseffekt.

⁶² Kommentar: Pearsons R förklarar korrelationsnivån i bivariata samband..

⁶³ Esaiasson, Giljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:83

⁶⁴ Se kapitel 3.

5.2 Multivariat analys

I den multivariata analysen mellan totalt bistånd, institutionell kvalitet (KKZ) och HDI-förändring är andelen förklarad varians (justerat r^2) på .017 med 80 procents säkerhetsnivå (Sig. .191). Innebörden av resultatet är att vår datamodell förklarar 1,7 procent av variationen i humankapital i dessa länder⁶⁵. Vilket minst sagt inte är något tillfredsställande resultat. Då vi inte kunde urskilja ett signifikant samband i den tidigare bivariata analysen mellan bistånd och HDI, så orsakar KKZ som oberoende variabel, alternativt som bakomliggande variabel, ensamt förändringen i HDI samt förbättringen av signifikansen. Även fast signifikansnivån har förbättrats så är 80 procentsnivån inte tillräcklig för att kunna uttala sig i generaliserande termer, framförallt inte tillsammans med det lätt nedslående r^2 -värdet. Urvalet sjunker något (N: 82) när vi inför den tredje variabeln men är fortfarande representativt i jämförelse med det ursprungliga totalurvalet (N: 99).

Dock, som i all forskning, ska man inte låta sig hindras av en smärre motgång. Det återstår att undersöka ICRG:s potential som förklaringsfaktor. I tabell 5.2 kan vi utläsa skillnaderna mellan KKZ och ICRG som operationalisering av institutionell kvalitet i regressionerna.

Tabell 5.2 Biståndets och institutionell kvalitets effekter på humankapital

Variabel	(1)	(2)
Bistånd	-0.11 (.020)	-0.12 (.019)
KKZ	0.020 (.012)	***
ICRG	***	0.129** (.032)
Justerat r^2	.017	.168**
N	82	73

Kommentar: 1 och 2 kolumnerna syftar till bytet mellan måtten på institutionellkvalitet. Standardfel inom parentes. Signifikansnivå: *= 1%.

Samma regression fast med ICRG som mått på institutionell kvalitet resulterar, liksom i den bivariata analysen, en förbättring i såväl andel förklarad varians som signifikansnivå. Trots förbättringen, och att resultatet är statistiskt signifikant (Sig .001) så är inte andelen förklarad varians (justerat r^2 .168) tillräcklig för att vi ska kunna förklara förändringen i humankapital med hjälp av bistånd och förändringar i institutionell kvalitet. Modellen förklarar 16,8 procent

⁶⁵ Englebert 2000: kap 14 s. 4

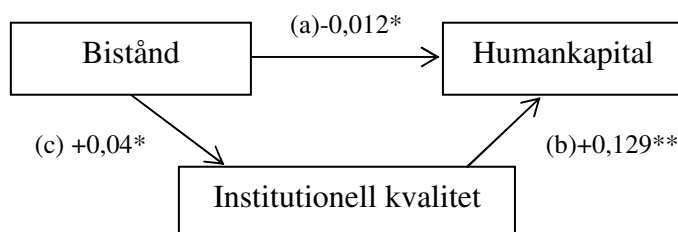
av förändringen i humankapital. Det är ingen perfekt andel men innebär ändå att vår undersökning flyttar fram vetenskapens position i kunskapskampen om biståndsgåtan. Vi kan med hög säkerhet påstå att det finns ett samband men inte definitivt påstå att förändringen i humankapital enbart orsakas av bistånd tillsammans med institutionell kvalitet.

5.3 Institutionell kvalitets placering i den kausala kedjan?

För att närmare analysera institutionell kvalitets position i den kausala kedjan som presenterades i kapitel 3 (Fig. 3.2) så utför vi i figur 5.3 en stiganalys för att närmare specificera förhållandena. Den operationalisering av institutionell kvalitet som används är hädanefter ICRG då det är den som har resulterat i högst andel förklarad varians och statistisk signifikans i regressionerna.

Effekten mellan institutionell kvalitet och humankapital är den överlägset största mellan de tre variablerna. Dessutom är den även större än såväl den indirekta effekten mellan bistånd och humankapital via institutionell kvalitet som den totala effekten av bistånd tillsammans med institutionell kvalitet. Orsaken är det ursprungliga negativa sambandet mellan bistånd och humankapital. Skulle vi vända på det kausala förhållandet och undersöka bistånd som en mellanliggande variabel mellan institutionell kvalitet och humankapital skulle vi kunna konstatera att det inte finns någon indirekt effekt från institutionell kvalitet, via bistånd, på humankapital utan endast en direkt effekt, som nedan är markerad med (b)⁶⁶. Alltså kan inte institutionell kvalitet vara en mellanliggande variabel då den effekt som kan avläsas på humankapital utgår från institutionell kvalitet, inte från bistånd.

Fig 5.3 Stiganalys av effekterna mellan bistånd, institutionell kvalitet och humankapital.

Kommentar: Indirekt effekt (b*c) = +0,00516,. Total effekt (a+b*c) = -0,00684. Effekterna är variablernas ostandardiserade B-värde under kontroll för varandra. *ej statistiskt signifikant **statistiskt signifikant

⁶⁶ Esaiasson, Giljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:92-95, 434-435

Ska institutionell kvalitet då placeras som en interaktionsvariabel? Som nämntes tidigare så innebär det svaga bivariata sambandet mellan bistånd och humankapital att institutionell kvalitet antagligen inte kommer ha någon interaktionseffekt. I regressionen visar det sig att så också var fallet.

ICRG som tidigare var den starkaste och mest signifikanta effekten på humankapital har ingen signifikant effekt som interaktionsvariabel. I regressionen uppstår en effekt på .062 (ostandardiserat B-värde) med en signifikansnivå på .756 under kontroll för övriga variabler. I tabell 5.3 kan vi utläsa den nya regressionen med institutionell kvalitet som interaktionsvariabel samt jämföra med den ursprungliga regressionen. Här kan vi också se vikten av att använda det justerade r^2 värdet i stället för ojusterat r^2 . Allteftersom att man introducerar fler variabler i regressionen tenderar r^2 att stiga marginellt. Det justerade r^2 värdet använder en modifierad matematisk formel för att kompensera för detta⁶⁷. När interaktionsvariablen introduceras i regressionen sjunker även ICRG:s effekt och signifikansnivå som fristående oberoende variabel.

Tabell 5.3 Regressioner med institutionell kvalitet (ICRG) som mellanliggande- (1) och interaktionsvariabel (2).

Variabel	(1)	(2)
Bistånd	-0.12 (.019)	-0.004 (.032)
ICRG	0.129* (.032)	0.117* (0.050)
ICRG Interaktionsv.	---	0.062 (0.200)
Justerat r^2	.168**	.157**
r^2	.191**	.192**
N	73	73

Kommentar: Standardfel inom parentes. Signifikansnivå: *= 5%, **=1%

Resultatet av våra försök att placera in institutionell kvalitet som antingen en mellanliggande eller interaktionsvariabel har alltså varit fruktlösa. Vad vi kan konstatera är att vi har upptäckt ett statistiskt signifikant bivariat samband mellan institutionell kvalitet och humankapital som håller även under kontroll för bistånd.

⁶⁷ Englebert 2000: kap.14:3

Det är svårt att hitta ett självklart svar till varför vi fått det resultat vi fått. Hur kan det komma sig att det nästan ses som ett axiom att bistånd leder till förbättringar i humankapital, då vi har fått helt motsatt resultat?

Från FN:s sida förespråkas mer bistånd men inga stora planer om hur det skall implementeras för att effekten skall komma individerna till del. FN kräver att alla skall ta sitt ansvar, både donatorländerna – genom att ge mer bistånd, och mottagarländerna – genom att förvalta biståndet på bästa sätt⁶⁸. Bistånd är inget som automatiskt ger förbättringar för humankapital eftersom det ofta är villkorat eller ges i form av sektorsstöd vilket ger problem för mottagarländerna då de inte själva får bestämma vart pengarna behövs bäst. Är teorin om den kausala kedjan mellan högt bistånd och högt humankapital något som bara tas för givet eller är det något som det faktiskt finns grund för inom forskningen? Frågan väcks oundvikligen med tanke på det resultat vi fått av vår undersökning.

Kanske kan man dra paralleller till teorin om the Big Push. Det har sedan bistånd började ges snarare varit en utopi än en fungerande strategi, få är de fall där kapitalinjektioner faktiskt lyckats⁶⁹. Ändå är det den teori som ligger till grund för millenniemålen. Om vi tittar på vår undersökning utifrån den bakgrunden är det mer logiskt att vi fått det resultat som vi fått, världssamfundet vill så gärna att bistånd skall lyckas genom legenden om the Big Push att det verkar som om de blundar för de bevis som har presenterats för kapitalinjektioners avsaknad av tillfredställande effekt.

Ytterligare kan vi koppla det resultat vi fått till problematiken för länder att ta sig ur fattigdomsfällan. Vi går tillbaka till teorin om att ekonomisk utveckling i mottagarländer stagnerar eftersom invånarna i länderna är allt för fattiga för att bidra till landets utveckling genom investeringar i ekonomin. Som vi redogjorde för i teorikapitlet så är den kausala kedjan är ingen självklarhet inom biståndsteorierna, antagandet om att det krävs att individen nått ett visst mått av ekonomisk stabilitet för att ett land skall kunna utveckla sig går utan problem att vända på, då det i det omvända förhållandet krävs ekonomisk tillväxt för att individer ska kunna ta sig ur fattigdom. För att individerna skall kunna utvecklas krävs det i sin tur att humankapitalet förbättras. Kommissionen för makroekonomi och hälsa (CMH), tillsatt av World Health Organisation (WHO) har utrett det kausala förhållandet mellan hälsa och fattigdom och kommit fram till att orsakssambandet går i båda riktningarna, det vill säga

⁶⁸ FN har föreslagit ett ramverk för relationerna mellan donatorländer och mottagarländer under namnet Millennium Development Goals-Based Poverty Reduction Strategy. Sachs 2006:298.

⁶⁹ Easterly 2006:44-45

att dålig hälsa leder till fattigdom och att fattigdom bidrar till ohälsa⁷⁰. Det är med andra ord snårigt att med säkerhet säga vad som påverkar vad, troligtvis kräver ekonomisk tillväxt fungerande humankapital och högt humankapital resulterat i ekonomisk tillväxt. Vi är då tillbaka på ruta ett eftersom biståndets effekt på ekonomisk tillväxt också är ett omdiskuterat ämne med avsaknad av teorier som levererar hela sanningen, av vår bivariata undersökning har vi inte funnit svaret på vad det är som påverkar humankapital.

Den gjorda analysen och resultaten som betonar institutionernas vikt leder det oss att fundera vidare på institutionernas roll för utveckling i U-länderna. Det verkar som att vi kan dra paralleller mellan den positiva påverkan som institutioner har på humankapital till de teorier som menar att administration av landets resurser fungerar i de länder som är utrustade med ett gott institutionellt ramverk⁷¹. Vi kan i vår undersökning utläsa att detta ger en positiv påverkan på hälso- och utbildningssektorn, vilket borde glädja den forskning som betonar vikten av väl fungerande institutioner.

Som vi tidigare nämnt så krävs det stora resurser för att administrera bistånd, det är inte ovanligt att det är donatorländerna som bestämmer vilka sektorer i mottagarländerna som skall ta del av biståndet. För att humankapital skall gynnas krävs det alltså att donatorländerna öronmärker biståndet till de sektorer som berör hälsa och utbildning, alternativt ger budgetstöd till länder som prioriterar dessa frågor. Problematiken i resonemanget är att öronmärkt bistånd innebär otroliga administrationssvårigheter i mottagarlandet då landet förlorar kontrollen över sina resurser. Beslutanderätten över budgeten flyttas från den nationella administrationen till donatorernas styrelser och tjänstemän⁷².

Det är med andra ord inte riktigt så lätt som FN och världssamfundet låter påskina, mer bistånd leder inte, som undersökningen ovan visat, automatiskt till förbättringar av humankapital. Det går inte att kräva förbättringar i humankapital om biståndspengarna som skickas till mottagarländerna, på grund av villkoren satta av donatorerna, måste användas till annat än satsningar på hälsa och utbildning. Mottagarländerna sitter på många sätt i en svår sits där de måste försöka vara alla till lags, donatorländer, multilaterala organisationer, FN och världssamfundet. Även länder med goda institutioner kan misslyckas med att implementera millenniemålen när kraven är orimliga. För att sambandet mellan institutioner

⁷⁰ Sachs 2006:234-235

⁷¹ Jmf kap 2 samt Dollar & Burnside 2004

⁷² Karlström 1996:79-80

och humankapital skall bli starkare finns det mycket att jobba på, bland annat i en starkare samsyn mellan donatorländer och mottagarländer om hur biståndet skall implementeras.

Vidare går det att problematisera kring den kausala kedjan, som teorikapitlet visat så har tjänstemännen stor makt över hur effektiva institutionerna är. Det krävs väl utbildade tjänstemän för att kunna administrera bistånd. Sambandsförhållandet mellan institutionell kvalitet och humankapital kan därför diskuteras. Vi har i vår undersökning bara undersökt hur institutionell kvalitet påverkar humankapital men vi kan även tänka oss att det finns ett samband mellan humankapital och institutionell kapacitet. Ju högre utbildning individerna i ett land får desto bättre borde institutionerna i landet skötas. Likt biståndsparadoxen som säger att bistånd är minst effektivt där det behövs som mest och fungerar bäst där det behövs som minst kan vi dra paralleller till vår undersökning. I de länder som saknar ett fungerande institutionellt ramverk påverkas inte humankapital av bistånd i samma grad som i länder med goda institutioner.

5.4 Metodologiska svagheter

Vad kan vi dra för slutsatser av de mätningar vi har gjort, mäter vi det vi säger oss mäta? Som vi gått igenom i metodkapitlet så kan det riktas kritik mot att våra operationaliseringar inte har varit tillräckligt uttömmande och ömsesidigt uteslutande. Vi har, efter den statistik vi ansett vara bäst, gjort våra mätningar men kan inte bortse från att det kan finnas bättre sätt att operationalisera våra variabler på. Som tidigare nämnts är biståndsvariabeln till viss del godtycklig eftersom den inte redovisar det totala biståndsflödet i världen. Bristen på data gör att vi får sätta vår tillit till att ODA ger en tillräckligt god bild av hur det ser ut. Detta kan vi inte med säkerhet fastställa förrän vi har tillgång till data över *allt* biståndsflöde och möjligheten att vi skulle fått ett annat resultat om allt bistånd redovisats, inklusive NGO och länder som inte rapporterar ODA, kan vi inte bortse ifrån. De generaliserande ambitioner vi har kan med andra ord bara gälla för de siffror vi har undersökt och det begränsar vårt slutsatsdragande i viss mån till att bara gälla ODA och inte som vår inledande ambition att det skulle belysa allt bistånd.

De frågetecken som finns kring valet av att använda oss av ODA som operationalisering av bistånd gäller även HDI. Är det den ultimata operationaliseringen av humankapital? Det finns en mängd andra variabler som skulle kunna innefattas i operationaliseringen om det bara funnits lättåtkomlig statistik och tillförlitliga data. Utefter den statistik som vi haft tillgång till vill vi trots de metodologiska svagheter vi belyst hävda att våra operationaliseringar hjälper

oss att svara på våra frågeställningar på ett riktigt sätt. Operationaliseringarna som vi har använt är inte på något sätt nya påfund av oss, utan vedertagna utav vetenskapssamhället. Tyvärr måste vi konstatera att vetenskapen begränsas av de tillgängliga verktygen.

I vår undersökning utgick vi från frågeställningen om bistånd under de senaste åren inneburit någon konkret förbättring för individerna i mottagarländerna i form av humankapital och om institutionell kvalitet har någon bidragande effekt på en eventuell förbättring av humankapital. Eftersom vi inte kunde påvisa ett signifikant samband mellan bistånd och humankapital innebar helt plötsligt vår undersökning något annat än det vi hade hoppats på från början. Med handen på hjärtat hade det varit roligare att kunna säga till alla skeptiker att bistånd hjälper. Att världssamfundets ansträngningar gör nytta.

Då vi nu i efterhand istället undrar över vad som orsakar den förbättring i humankapital som redovisats under vår mätperiod, kan vi delvis ångra att vi inte undersökte fler variabler som skulle kunna tänkas ha effekt på humankapital. Detta ligger dock inte inom ramen för vårt arbete eftersom det är hypoteserna, härledda ur teorierna på området, om att bistånd har en positiv påverkan på humankapital och att den institutionella kvaliteten är av betydelse för denna förbättring som vår undersökning tar avstamp ifrån. Då behövs det inga alternativ till oberoende variabler, hur intressant det än skulle vara att undersöka detta vidare.

6. Slutsats

Som vi sett i resultatredovisningen kan vi inte förklara förbättringen i humankapital genom mängden bistånd ett land får. Både humankapital och bistånd har ökat under perioden 1995-2005 men de korrelerar inte med varandra. Är millenniemålets ambition och syfte att förbättra individens levnadsstandard lönlös? Frågan måste oundvikligen väckas då tanken om the Big Push återigen är högst aktuell i och med att FN och flera andra delar av världssamfundet förespråkar en rejäl ökning i bistånd till utvecklingsländerna. Vad kan vi vänta oss av de resurstransfereringar i form av bistånd som ges till utvecklingsländer?

Om vi utgår från legenden om the Big Push och FN:s mål och strävan att markant öka bistandsflödet i världen för att komma till bukt med fattigdomen, kan vi, enligt vår undersökning inte förvänta oss att humankapitalet i mottagarländerna kommer öka på grund av att länder får bistånd.

Svaret på vår frågeställning om bistånd har gett någon förbättring för individen i form av hälsa och utbildning är negativt, eftersom det inte finns något samband mellan bistånd och humankapital. Det har länge varit en självklarhet att bistånd är svaret på hur individer skall få det bättre i länder, hur påverkar vår undersökning den synen och vilka slutsatser kan vi dra?

För närvarande kan vi genom vår undersökning argumentera för att humankapital inte påverkas av mängden bistånd som donatorländerna ger. Vi kan däremot inte säga något om hur sambandet skulle kunna bli om biståndet skulle öka till de mängder som FN och världssamfundet förespråkar. Det kan tänkas att relationen mellan bistånd och humankapital följer tanken om the Big Push, i sådana fall skulle vi kunna förvänta oss att bistånd påverkar utveckling i humankapital om mottagarländerna bara får tillräckligt stor mängd bistånd. Kanske skulle större satsningar på hälsa och utbildning göras om mottagarländerna fick ännu mer bistånd och kanske skulle konsekvensen av det resultera i ett samband mellan bistånd och humankapital.

Tidigare forskning har diskuterat det kausala förhållandet mellan bistånd och utveckling. Flera undersökningar har visat att det inte krävs bistånd för att ett land skall utveckla sig. Länder utvecklas oavsett bistånd⁷³, kan detta även gälla humankapital? Konsekvensen av vårt resultat blir att förkasta den påverkan som bistånd tidigare ansetts ha på humankapital för att istället leta efter andra faktorer som påverkar att humankapitalet stigit under hela vår mätperiod, samt konstatera att institutionell kvalitet är en bidragande förklaringsfaktor.

I vår frågeställning undrar vi hur institutionell kvalitet påverkar förhållandet mellan bistånd och humankapital och de slutsatser som vi kan dra är att institutionell kvalitet inte har någon signifikant effekt varken som interaktionsvariabel eller mellanliggande variabel. Istället har vi genom vår undersökning funnit att institutionell kvalitet påverkar humankapital positivt. Institutionell kvalitet kan därför ses som en separat oberoende variabel som påverkar humankapital.

Det verkar som om teorierna om att institutioner är av största vikt för utveckling stämmer. Vi kan dock inte dra slutsatsen att det ensamt är institutionell kvalitet som påverkar humankapital. För att vidare kunna avgöra vilka faktorer som påverkar humankapital krävs det fortsatt forskning. Vårt bidrag är att betona och belysa institutionernas fundamentala vikt för positiv utveckling.

⁷³ Easterly 2006:35

Litteraturförteckning

- Alesina, Alberto & Dollar, David (2000) *Who Gives Foreign Aid to Whom and Why?* Journal of Economic Growth, March 2000, 5:33-63
- Burnside, Craig & Dollar, David (2004) *Aid, Policies, and Growth: Revisiting the Evidence*, World Bank Working Paper Nr. 3251
- Calderisi, Robert (2007) *Why Foreign Aid Isn't Working, The Trouble with Africa*, Palgrave Macmillan
- Collier, Paul (2007) *The bottom billion : why the poorest countries are failing and what can be done about it*, Oxford University Press
- Easterly, William (2006) *The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much Ill and So Little Good*, Oxford University Press
- Englebert, Pierre (2000) *Intuitive Statistics for Politics and International Relations*, Pomona College Department of Politics
- Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik Wängnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik AB
- Karlström, Bo (1996) *Det omöjliga biståndet*, SNS Förlag, Stockholm
- Kaufmann, Daniel, Kraay, Aart & Zoido-Lobaton, Pablo (1999) *Aggregating Governance Indicators*, World Bank Policy Research Working Paper Nr. 2195
- Knack, Stephen (2001) *Aid Dependence and the Quality of Governance: Cross-Country Empirical Tests*, Southern Economic Journal, 2001, 68(2): 310-329
- Odén, Bertil (2006) *Biståndets idéhistoria: från Marshallhjälp till millenniemål*, Studentlitteratur AB
- Riddell, Roger C. (2007) *Does Foreign Aid Really Work?*, Oxford University Press
- Sachs, Jeffrey (2006) *Slut på fattigdomen*, SNS Förlag
- Teorell, Jan, Sören Holmberg & Bo Rothstein (2008) *The Quality of Government Dataset*, version 7Jan08. Göteborg University: The Quality of Government Institute, <http://www.qog.pol.gu.se>

Internetkällor

- <http://www.millenniemaalen.nu>
- <http://stats.oecd.org/WBOS/Index.aspx?DatasetCode=CRSNEW>
- http://www.prsgroup.com/ICRG_Methodology.aspx#pageTop
- http://hdr.undp.org/external/flash/hdi_trends/

Appendix 1

Länder och organisationer som rapporterar ODA till OECD/DAC

Australia	Montreal Protocol
Austria	Nordic Dev. Fund
Belgium	IBRD
Canada	IDA
Denmark	IDB
Finland	IDB Spec. Fund
France	IFC
Germany	IMF Trust Fund
Greece	SAF+ ESAF+ PRGF (IMF)
Ireland	IFAD
Italy	UNDP
Japan	UNFPA
Luxembourg	UNHCR
Netherlands	UNICEF
New Zealand	UNRWA
Norway	UNTA
Portugal	WFP
Spain	Council of Europe
Sweden	Arab Agencies
Switzerland	Czech Republic
United Kingdom	Hungary
United States	Iceland
AfDB (African Dev. Bank)	Korea
AfDF (African Dev. Fund)	Poland
AsDB (Asian Dev. Bank)	Slovak Republic
AsDF (Asian Dev. Fund)	Thailand
CarDB (Caribbean Dev. Bank)	Turkey
EBRD	Arab Countries
EC	Other Bilateral Donors
GEF	USSR (not in Total)
Global Fund (GFATM)	

Appendix 2

Länder med data för både ackumulerat bistånd och förändring i HDI under perioden 1995-2005

Albania	Guyana	Sudan
Algeria	Haiti	Swaziland
Argentina	Honduras	Syria
Armenia	India	Tajikistan
Bangladesh	Indonesia	Tanzania
Barbados	Iran	Thailand
Belize	Jamaica	Togo
Benin	Jordan	Trinidad and Tobago
Bolivia	Kazakhstan	Tunisia
Botswana	Kenya	Turkey
Brazil	Laos	Uganda
Burkina Faso	Lebanon	Uruguay
Burundi	Lesotho	Uzbekistan
Cambodia	Madagascar	Venezuela
Cameroon	Malawi	Vietnam
Cape Verde	Malaysia	Yemen
Central African Republic	Mali	Zambia
Chad	Mauritania	Zimbabwe
Chile	Mauritius	
China	Mexico	
Colombia	Mongolia	
Comoros	Morocco	
Congo	Mozambique	
Congo, Democratic Republic	Namibia	
Costa Rica	Nepal	
Cote d'Ivoire	Nicaragua	
Croatia	Niger	
Djibouti	Nigeria	
Dominican Republic	Oman	
Ecuador	Pakistan	
Egypt	Panama	
El Salvador	Papua	
Equatorial Guinea	New Guinea	
Eritrea	Paraguay	
Ethiopia	Peru	
Fiji	Philippines	
Gambia	Rwanda	
Ghana	Samoa	
Guatemala	Saudi Arabia	
Guinea-Bissau	Senegal	
	South Africa	
	Sri Lanka	